

KUOTILA

Kuotilan kylä sijaitsee lähellä Kyröskosken kylää, eli se on Hämeenkyrön vanhinta asutusta. Sepän tila sijaitsi Kuotilassa ja sen alkuperäinen nimikin oli Kuotila, joten se oli kylän ensimmäinen tila. Vanhimmat tiedot Kuotilasta ovat Suomen asutuksen yleisluettelon (SAY) mukaan v. 1540, jonka mukaan Kuotilassa oli kaksi taloa, Kuukka ja Kuotila. Myöhemmin mukaan tuli myös Rossan tila. Siis Kuotilan tila oli kaiken todennäköisyyden mukaan ollut olemassa jo pitkään ennen vuotta 1540.

Vuonna 1540 isäntänä oli SAY:n mukaan Eskil eli Esko ja 1544 hänen poikansa Lars, jonka veli Göran sai isännyyden v. 1563. Näinä aikoina tilan manttaaliluku vaihteli $\frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{8}$ välillä. Manttaaliluku tarkoittaa vanhaa veronmaksulukua, joka oli aikoinaan määritelty tilalle lukuun 1. Myöhemmin tilan jakamisten ja toisaalta taas uusien alueiden liittäminen myötä manttaaliluku saattoi nousta tai laskea.

Vuonna 1586 omistajasuku vaihtui ja vuosisadan lopulla Kuotila oli merkitty autioksi eli veronmaksukyvyttömäksi. Tuo ajankohta liittyy nuijasotaan, jossa hämeenkyröläisetkin talonpojat liittyivät osittain mukaan kapinallisiin Pohjanmaan talonpoikiin. Tällöin marski Klaus Flemingin johtamat joukot rankaisivat kovalla kädellä nuijamiehiin liittyneitä, joten ei olisi mikään ihme, että Kuotilan väkikin olisi saanut oman osansa rankaisusta. Ainakin tuo yhtäkkiä tuleva veronmaksukyvyttömyys kielisi tästä. Kuotila pysyi tässä tilassa toistakymmentä vuotta, ainakin maakirjassa mainittiin v. 1602 tilan olleen autiona kymmenen vuotta. Tästä seurasi, että Kuotila siirtyi Kruunun haltuun.

Seuraava isäntä Kuotilassa oli Erik Sigfridinpoika, joka oli ollut ennenkin sen isäntänä, mutta tällä kertaa hän oli vuokraajana kruunulta. Vuonna 1630 isäntänä mainitaan Mårten Sigfridinpoika, joka ilmeisesti lunasti tilan itselleen. Hän oli autiovouti, joka huolehti seudun autiutiloista ja tämän toimen ohella hän teki sepän töitä. Olisiko mahdollista, että sepän tilan nimi olisi peruja näinkin kaukaa? Kuotilan lisäksi hän omisti Käkelän tilan, eli hän oli siis melkoisen varakas mies. Kuotilan hän myi v. 1650 Hämeenkyrön kirkkoherralle Henrik Finnolle, joka asui siellä perheineen v.1650-56, minkä jälkeen uusi isäntä Anders Michelinpoika jälkeläisineen isännöi Kuotilaa kolmen sukupolven ajan. Manttaaliluku oli nyt 1 ja karjavarallisuus oli Hämeenkyrön keskiarvoa suurempi. Tietoja karjavarallisuudesta on ollut satunnaisesti tutkimissani lähteissä.

Anders Michelsson on tulkintani mukaan ensimmäinen Mustajärvien esivanhemmista Kuotilassa. Tämä tulkinta on epävarma, mutta minusta kuitenkin varsin todennäköinen. Tämä perustuu Kirsti Juhontyttäreeseen (1690-1770), joka oli Mats Kuotilan vaimo. Mats tuli Ikaalisista ja otti tilan haltuunsa. Tällainen oli mahdollista jos oli rahaa lunastaa tila haltuunsa kruunulta tai sitten jonkin sukulaisuussuhteen kautta. SAY:n mukaan ennen 1600-luvun loppua Kuotilaa hallitsi Johan Andersson, jolla oli tytär nimeltä Kirsti. Muut tilalla asuneet katoavat lähteistä lukuun ottamatta Kirstiä ja yhtäkkiä ilmestyykin emännäksi Chirstin Johansdotter miehensä Matsin kanssa. Moni asia tuntuu puolustavan sitä että uusi Kuotilan emäntä olisi talon tytär. Pitää myös muistaa, että tuo ajanjakso oli

varsin sekava. Ihmisiä kuoli paljon ja lähti pois kotiseudultaan palatakseen sitten myöhemmin takaisin. Joka tapauksessa Mats Kuotila oli varmasti ensimmäinen sukulaisemme Kuotilan tilalla.

1600- ja 1700-lukujen vaihde oli vaikeaa aikaa niin Hämeenkyrössä kuin muuallakin Suomessa nälkävuosien ja venäläismiehityksen vuoksi. Kuotilan asukasmäärä laski v.1697 ja vuonna 1699 ei Kuotila pystynyt maksamaan veroa ja lopulta vuonna 1700 koko kylä merkittiin autioksi ja tällä kertaa autio todella myös tarkoitti sitä. Tästä eteenpäin Kuotila pysyi tyhjänä ainakin vuoteen 1722 saakka. Aikalaiskuvaukset kertovat raunioituneista ja romahtaneista rakennuksista Kuotilassa ja muualla Hämeenkyrössä. Sinällään romahtaneet rakennukset eivät olleet mikään ongelma. Ne kyllä pystyttiin nopeasti korvaamaan uusilla. Suomessa oli totuttu siihen, että puurakenteiset talot ja muut rakennukset tuhoutuivat varsin helposti, ei niitä ollut tehty kestäväksi vuosisatoja. Toista oli maaomaisuus, se elätti perheen ja sen haltuun saaminen oli selviytymisen ehto.

Tuho Suomessa oli venäläismiehityksen jäljiltä melkoista. Ei riittänyt, että väkeä oli tapettu kymmenin tuhansin ja poltettu kyliä vaan vielä venäläiset veivät kymmeniä tuhansia suomalaisia orjuuteen Venäjälle. Heitä palasi sittemmin kyllä takaisin sotavankien kanssa jonkin verran, esimerkiksi kirkkoherra Arvid Rothovius. Asiakirja-aineisto näiltä vuosilta on hyvin puutteellista johtuen juuri pappien ja virkamiesten joukkopaosta sekä miehittäjien tuhotöistä. Venäläiset eivät juuri viitsineet ryhtyä järjestämään miehittämiensä alueiden hallintoa.

Autioiksi jääneiden tilojen omistussuhteet olivat epäselvät ja mikäli tila oli autiona riittävän kauan, kruunu otti sen haltuunsa ja antoi sen halukkaalle isännälle viljeltäväksi. Usein kyllä aiemman omistajasuvun jäseniä ilmestyi vaatimaan vanhaa sukutilaansa takaisin ja näistä riidoista käytiin sitten oikeutta. Kaiken kaikkiaan Hämeenkyrön 130 tilasta 50 sai uuden omistajasuvun. Kuotilan osalta on kaksi vaihtoehtoa: joko tuli uusi omistajasuku, jolla ei ollut yhteyttä Kuotilaan tai sitten edellä kerrottu yhteys vanhoihin omistajiin Kirsti Juhontyttären kautta. Niin kuin aiemmin on tuotu esille, pidän jälkimmäistä todennäköisempänä.

Varmaa on se, että Mats Kuotila kuoli 6.10. 1736 ja seuraavana vuonna Kuotilan tila jaettiin kahtia veljesten kesken, jolloin syntyi Kuotilan lisäksi Sepän tila. Veljeksistä Josef ryhtyi viljelemään Sepän tilaa ja Kuotila siirtyi 1700-luvun lopulla säätyläisomistukseen. Josef meni naimisiin Maria Juhontyttären kanssa, joka oli piika Kyröspohjasta ja heille syntyi seitsemän lasta, joista viisi kuoli nuorena ja Juho (1738-1808) sekä Margeta (s.1749) elivät aikuisiksi. Juholla taas oli ainakin viisi lasta, joista esikoinen kuoli lapsena. Seuraavassa polvessa taas nimi Juho on annettu esikoiselle (1765-1819) ja hänellä oli myös viisi lasta Maria Erikintytär Franzenin kanssa, joista vanhin oli jälleen Juho (1794-1827), joka antoi omalle esikoiselleen jälleen saman nimen. Hän oli mennyt naimisiin Saara Matintytär Venetmäen kanssa. Hänen toinen lapsensa oli Taavetti Juhonpoika (1817-92), joka sittemmin muutti asumaan ja viljelemään Mustajärven torppaa vuonna 1853 mentyään naimisiin Maria Heikintytär Sormusen (1813-86) kanssa. Juho peri vanhimpana poikana tilan ja oli isäntänä 1841-48, kuolemaansa saakka, mutta tilanne

mutkistuu tästä eteenpäin mentäessä. Juhon ja Taavetin äiti Saara oli miehensä kuoltua mennyt uudestaan naimisiin Antilan torpparin Elias Antinpojan kanssa, joka toimi isäntänä 1829-40. Juhon jälkeen isännäksi tuli Topias Heikinpoika Iso-Heiskalasta 1849. Tila on silloin myyty tai Topias on tullut naimakaupan myötä Juuselle isännäksi. Taavetti perheineen on siis asunut muutaman vuoden vielä Juusella ennen Mustajärvelle torppariksi menoaan. Tuohon ajankohtaan osuu Suomessa hyvin voimakkaan väestönkasvun kausi, nopein tuon ajan Euroopassa, mikä merkitsi sitä, että maaseudulla alkoi olla liikaväestöä, jonka oli joko lähdettävä kaupunkiin leivän perässä tai ryhdyttävä kotiseudullaan torppariksi tai mäkitupalaiseksi. Seuraavien parin sukupolven aikana tilanne heikkeni edelleen, joten torpparien lapsista tuli mäkitupalaisia tai loisia, koska ei enää ollut riittävästi viljelykelpoista maata uusien torppien perustamista varten. Jotkut ryhtyivät itsellisiksi ammatinharjoittajiksi, mikä tuli mahdolliseksi ammattikuntalaitoksen lakkauttamisen ja elinkeinovapauden myötä 1865. Juusella oli kaksi torppaa 1700-luvun lopulta lähtien, Peltoniemi ja Tuomisto, joista ainakin Peltoniemessä oli isäntänä Juusen nuorempi poika.

Tässä vaiheessa pitää pysähtyä miettimään, mitä oikeasti on Juusella tapahtunut. Miksi nuorempi veli Taavetti ei ottanut tai saanut tilaa haltuunsa? Mahdollista on, että Saara tilan varsinaisena omistajana päätti antaa sen Eliaksen tai Topiaksen kanssa saamalleen pojalle. Todennäköisempää on, että seuraava isäntä olisi ollut Eliaksen ja Saaran poika. Tämän mukaan Taavetti syrjäytettiin perinnöstä syistä, joita emme koskaan saa tietää, voimme vain esittää arvauksia. Joka tapauksessa Taavetti joutui lähtemään kotitaltaan vaimonsa ja pienen poikansa kanssa ja etsimään elantonsa muualta.

MUSTAJÄRVI

Mustajärven torppa oli yksi Kirmon torpista, alkuperäiseltä nimeltään Metsä-Kirmo. Nimen tausta on siinä, että se sijaitsi tuolloin melko pitkän metsätaipaleen takana Kirmosta. 1800-luvun puolivälissä ei Mustajärven rannalla ollut kuin yksi tila, eli siis Metsä-Kirmo. Torppa oli olemassa varmasti jo 1800-luvun aivan alussa, joten siellä asusteli alun perin muuta väkeä. Ilmeisesti edelliset asukkaat muuttivat pois tai heidät häädettiin, jolloin Taavetille tuli mahdollisuus päästä torppariksi. Tuohon aikaan ei edes torppariksi ryhtyminen ollut aivan yksinkertaista. Mikäli vanha kotitila ei ollut riittävän suuri, siitä ei ollut maata torppaa varten. Sitten ei auttanut muu, kuin yrittää kysellä pitäjän suurimmilta tiloilta, josko torppariksi ryhtyminen olisi mahdollista tai kuten Taavetin tapauksessa päästä valmista torppaa isännöimään. Jos mikään näistä ei onnistunut, vaihtoehtoina olivat mäkitupalaiseksi tai rengiksi ryhtyminen tai ajautuminen yhteiskunnan alimmalle tasolle, loiseksi.

Taavetilla ja Marialla ei ollut lapsionnea, heidän ainokaisensa Kalle Kustaa syntyi 1841. Voi vain arvailla, kuinka hankalaa myöhemmin tilanpito oli, kun ei ollut työväkeä omasta takaa, vaan piti palkata renkejä ja piikoja. Yksilapsinen perhe oli tuolloin varsinainen

harvinaisuus. Onneksi ilmeisesti peltoja ei tarvinnut raivata eikä rakennuksia tehdä, koska edellisten asukkaitten jäljiltä nämä asiat olivat kunnossa. Taksvärkin eli vuokranmaksun tekeminen oli vielä omien töiden päälle tuleva rasite. Muistan isoisäni Arvo Mustajärven kertoneen taksvärkissä käynnistä Kirmolla. Isoisä oli syntynyt vuonna 1894, joten hän joutui mukaan taksvärkkiin noin vuoden 1904 tienoilla.

Seuraavassa sukupolvessa Kalle Kustaa meni naimisiin Maria Eveliina Poussan kanssa ja heille syntyi yhteensä kymmenen lasta, joista kahdeksan eli aikuisiksi, eli se lasten puute, mikä oli ollut edellisessä sukupolvessa, korvautui nyt seuraavassa. Heistä Kalle Aleksius ryhtyi viljelemään torppaa ja lunasti sen sittemmin itsenäiseksi. Hän meni naimisiin Kustaava Juhontyttären (Palomäki) kanssa ja he saivat melkoisen liudan lapsia, kuusi poikaa ja kaksi tyttäret. Tyttäret kuolivat nuorina, mutta pojat elivät vanhuusikään saakka lukuun ottamatta talvisodassa kaatunutta Mattia. Näistä tilalle jäivät nuorimmat pojat Vilho ja Matti, jotka jakoivat sen keskenään. Vanhin pojista, Alekski ryhtyi isännöimään Palomäen tilaa ja Paavo Lehtiniemen tilaa. Arvo muutti Tampereelle ja työskenteli Tampellan tehtaalla ja Yrjö taas toimi liikemiehenä.

Minusta on huomattava asia se, että vaikuttaa siltä, että yhteyksiä Juusen suuntaan ei ole pidetty. Tämä viittaisi minusta siihen, että jotain ikävää ja sopimatonta on tapahtunut tuolloin 1850-luvulla. Erikoista on minusta se, että Maria Eveliina suostui naimakauppaan torpparin kanssa. Hänhän oli kotoisin isolta tilalta ja muisti itsekin aina mainita olevansa Poussan tyttäriä. Voisiko olla mahdollista, että avioliittoon on suostuttu siksi, että Kalle Kustaa oli juuriltaan Juusen väkeä ja joutunut ilman omaa syytään luopumaan perinnöstään? Tällaiset sukuun liittyvät syyt olivat tuohon aikaan hyvin tärkeitä. Monesti avioliittoa mietittäessä vanhemmat pitivät varallisuuden sijasta tärkeämpänä ”hyvää sukua”, millä sai automaattisesti paremman aseman yhteiskunnassa ja samalla aseman sukujen verkostossa. Hyvästä suvusta peräisin olevat sukulaiset avasivat mahdollisuuksia arvaamattomiin suuntiin ja myös auttoivat vaikeiden aikojen yli.

Nykyihmiselle on suku menettänyt merkitystään. Tilalle on tullut muita verkostoja, muuttoliike on heittänyt väkeä ympäri maata ja yhteys juuriin on katkennut. Julkinen sektori, kunta ja Kela ovat korvanneet sukuverkoston avun tuojana. Korvaajana ne eivät minusta pärjää vanhalle sukuverkostolle, sinne mennään anelemaan hätätilanteessa apua, mutta ennen suku tuli pyytämättä avuksi hädässä. Nykysuomalainen on usein vailla yhteyttä menneeseen joutuessaan kiertämään työpaikan perässä, sisaruksia on vähän tai ei ollenkaan. Itse koen jotenkin pahana sen, että minulla ei ole varsinaista konkreettista yhteyttä Hämeenkyröön tai Mouhijärveen. Sukututkimus antaa minulle ja toivottavasti muillekin jotain korvaavaa tunnetta siitä, mihin me kuulumme.

Tähän kohtaan kerron oman muistoni lapsuudesta. Tiesin, että isoisän kotitilan nimi oli Mustajärvi, mutta silti Arvo puhui aina Kirmosta (mennään käymään Kirmolla, Kirmolla on tapahtunut sitä tai tätä), ei koskaan Mustajärvestä. Ihmettelin sitä itsekseni, mutta en tullut koskaan kysyneeksi sitä, että miksi Kirmo, miksei Mustajärvi. Aina, kun Mustajärvelle mentiin, niin Arvolle oli tärkeää päästä näkemään, miten karja voi. Arvo sanoi usein, että ”kyllä Ville hoitaa karjan, Ville osaa sen homman”. Muistikuva lapsena on se, että Arvo

meni Villen kanssa navettaan ensimmäisenä autosta noustua ja heillä kului aikaa navetassa.